

POVEDÁK ISTVÁN ELŐADÁSA A KERESZTÉNYSÉGRŐL ÉS AZ ALTERNATÍV VALLÁSSOSSÁGRÓL

Budapest, 2022. március 23.

LIPTÁK NOÉMI

2022. március 23-án, a Károli Gáspár Református Egyetemen tartott *Kereszténység és alternatív vallásosság* címmel előadást Povedák István (MOME). Előadásában kiindulópontja, hogy az elmúlt évtizedekben növekedtek az új vallási mozgalmak, amivel párhuzamosan az intézményesült vallásosok száma csökkenni látszik. Látható azonban, hogy leginkább az úgymond „maga módján vallásosok” száma emelkedik. Ez alatt értendőek azok, akik maguk vegyítik, építik össze vallási nézeteiket, gyakorlataikat különböző hagyományok sokaságából, mint például a jogatradícióból, a kereszténységből vagy éppen a hindu tanokból. Ezt a jelenséget nevezhetjük *patchwork* hitvilágnak is, amit vallástudósként – ahogy az előadó felhívta a figyelmet – ítéletmentesen, magát a jelenséget kutatva kell értelmeznünk.

A bevezetés után Povedák István az ufóhit vallási jelenségére tért át. A rendszer-váltás idején emelkedett a hírértéke az ufóhívó jelenségnek, majd eltűnni látszott az érdeklődés. Az utóbbi években azonban ismét fellendült az ehhez kapcsolódó ismeretek iránti nyitottság. Kiemelhető több olyan esemény vagy sajtómegjelenés, ami nagy lendületet adott az ufóhit fellendülésének. Így például Avi Loeb, aki a Harvard Egyetem történetében a leghosszabb ideig vezette az asztronómiai tanszéket, észrevett egy szokatlan mozgású üstökös, ami érthetetlen pályán haladt. Ebből arra következtetett, hogy el kell fogadni a földönkívüli élet gondolatát. 1947-ben Kenneth Arnold repülő jelenséget látott az égben, ami erős hullámot indított. Fontos pillanat volt az 1935-ben megjelent *New York Sun* egyik cikke, amiben két csillagász történetét meséli el, akik távcsővel nézték a holdat, és közben egy denevérszerű embert láttak repülni. Erről később kiderült, hogy hamis információ volt. Voltaire már 1752-ben foglalkozott a témával *Micromegas* című szövegében. Pócs Éva a néprajz oldaláról kutatta a folklórban előforduló lidércek észlelését, amiket Povedák az ufóhit gondolatához kapcsolt. Láthatjuk, hogy kultúránkba több oldalról érkeznek információk, amik az ufóhit kérdését feszegetik. Jelenleg több száz ufóhitvallású közösség működik világszerte, ide sorolandó a szcientológiai közösség is.

Povedák több, az ufóhíthez kapcsolódó jelenséget vizsgál *Alternatív világképek* című könyvében, ahol elénk tárja, hogy melyek azok az eszmék, amikben a közösség tagjai hisznek.¹ Először is általánosan elfogadott gondolat, hogy létezik értelmes földönkívüli élet, amely meglátogatta a Földet, és beavatkozott a földi civilizáció menetébe. Az ufóhívók között népszerű az a gondolat, hogy van egy kiválasztott ember, akit elhívnak, és így ő képes lesz közvetíteni az emberek és a földönkívüliek között. E ponton érezhetjük a hasonlóságot például a sámánizmussal: a transzcendenshez kapcsolódó attitűdben, kapcsolatfelvételen, elhívásban. Az ufóvállás szintjére viszont akkor lépnek a követők, amikor azt tartják, hogy a látogatók visszatérnek a földre, hogy magasabb szférába emeljék az emberiséget. Povedák szerint azonban nem lehet egységesen megélt vallásosságként kutatni a jelenséget. Vizsgálatunk tárgyává nem a dogmákat és a hivatalos iratokat kell tennünk, hanem azt, hogy az emberek miként élik meg mindezt, mit tesznek és mit társítanak hozzá.

A jelenség kutatásakor fontos megfigyelni az intézményesült vallásokhoz kötődő emberek reakcióját. Povedák ezt két nagy csoportra osztja. Az egyik példa Eric Inglesby téziséhez kapcsolódik, miszerint az ufók alapvetően benne vannak a Bibliában, mivel ők is Isten teremtményei. A másik csoport pedig azt vallja, hogy mivel a Bibliában nincsen olyan, hogy Isten teremtett volna földönkívüli lényeket, így inkább arra hajlanak, hogy a sátán teremtményei ők, és eljövételük maga az apokalipszis. E két állásponttól függetlenül olyan megállapítás is olvasható, amit például José Gabriel Funes jezsuita pap ekképpen fogalmazott meg: *az intelligens élet lehetőségébe vetett hit nem zárja ki az Istenben való hitet*. Ha ugyanis kizárnánk ennek a lehetőségét, az olyan lenne, mintha korlátoznánk Isten teremtő szabadságát. Ezek a gondolatok azonban nem nevezhetők hivatalos egyházi álláspontnak.

Összegzésképpen ufóhívónek nevezhetjük azt, aki elfogadja és hiszi, hogy létezik olyan földönkívüli élet, amely kapcsolatban van civilizációkkal, és hogy a földönkívüliek kiválasztanak embereket tanítói, gyógyítói célra. A hívők feltételezik, hogy a földönkívüliek jó szándékkal érkeznek azért, hogy megmentsek az emberiséget. Hiszik, hogy színre lépésükkel új korszak kezdődne, amit nevezhetünk *new age*-nek, és ami egy magasabb spirituális szintre emeli az embereket. Az ufóhitben nincs szó Istenről, mégis építenek a keresztény tanokra, de a hinduizmus bizonyos elemeit is felfedezhetjük. Az ilyen közösségeket nevezhetjük ellenkulturális csoportoknak, akik azt gondolják magukról, hogy ismerik az igazságot és a titkokat, így kiválasztottnak érzik magukat. Működésükre továbbá jellemző az összeesküvés-elméletekben való hit.

¹ Povedák István – Hubbes László Attila: *Alternatív világképek. Összeesküvés-elméletek társadalomtudományi elemzése*. Budapest: Magyar Kulturális Antropológiai Társ., 2018.